

Voorstellen voor een toegankelijker Purmerend en Beemster

INLEIDING

Toegankelijkheid is het afgelopen anderhalf jaar een veelbesproken onderwerp geweest in Purmerend en Beemster. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeenten om te zorgen dat de openbare ruimte en voorzieningen toegankelijk zijn voor alle inwoners. In eerdere bijeenkomsten met raadsleden is gebleken dat toegankelijkheid een breed onderwerp is. Het gaat bijvoorbeeld over de openbare ruimte, maar ook over digitale toegankelijkheid, bewustwording en de toegankelijkheid van voorzieningen. Een toegankelijke gemeente creëren lukt bovendien niet in één dag. Toegankelijkheid is een onderwerp dat continue aandacht en investering vraagt. De gemeente werkt daarin samen met inwoners, ondernemers en organisaties, zoals onder meer ook de leden van het taalplatform.

Niet alleen inwoners – zoals de inwoners van het burgerplatform Totaal Toegankelijk Purmerend (TTP) – maar ook de raadsfracties willen dat de gemeenten toegankelijker worden voor inwoners met een beperking. De raadsfracties hebben in januari 2021 aangegeven graag concrete voorstellen te zien vanuit het college van B&W om toegankelijkheid te vergroten. In april 2021 is daarom een bespreeknotitie in de Raadscommissie van Beemster en de Commissie Samenleving van Purmerend geagendeerd. Hierop werd door alle raadsfracties positief gereageerd. Het voorliggende plan biedt een verdere uitwerking van deze eerdere bespreeknotitie. Het college vraagt de huidige commissies van Purmerend en Beemster om te adviseren over de voorliggende notitie. Dit advies zal verder met denkrichtingen op hoofdlijnen worden uitgewerkt ter voorbereiding op de kadernota. Een nader uit te werken voorstel met de precieze invulling wordt op basis van de besluitvorming van de kadernota medio 2022 aan de nieuwe gemeenteraad voorgelegd.

Het voorliggende plan bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Visie & achtergrond
2. Wat doen we al?
3. Wat gaan we nog doen?
4. Wat verdient verbetering?
5. Voorstel

VISIE & ACHTERGROND

Purmerend en Beemster streven ernaar de stad toegankelijk te maken en te houden voor alle inwoners. Iedere inwoner moet mee kunnen doen in onze samenleving. De gemeenten hebben daarvoor de volgende ‘stip op de horizon’ gezet:

“Purmerend en Beemster is een toegankelijke samenleving waar iedereen – ook inwoners met een beperking – zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijk kan meedoen. We zorgen er samen met inwoners, ondernemers en organisaties voor dat het vanzelfsprekend is dat dit kan.”

Eerder in 2017 stelde het VN-verdrag ‘Rechten van personen met een handicap’ dat overheden verplicht zijn om te zorgen dat personen met een handicap (beperking of chronische ziekte) op volledige en gelijke voet kunnen meedoen in de samenleving. De gemeente Purmerend formuleerde daarop in het coalitieakkoord al het volgende:

“Purmerend is bereikbaar voor iedereen. Dat betekent dat ook mensen met een fysieke beperking in staat moeten zijn zich vrij door de stad te bewegen en ongehinderd toegang hebben tot openbare gebouwen. We gaan actief op zoek naar manieren om belemmeringen weg te nemen. Ook nodigen we mensen uit hierin mee te denken.”

Toegankelijkheid is verbonden met een breed scala van beleidsterreinen, zoals de inrichting van - en (fysieke) toegang tot openbare ruimte, (digitale) toegang tot voorzieningen en diensten en informatievoorziening. Op 4 juni 2020 hebben alle fracties in de commissie samenleving zich positief uitgesproken over het nog actiever aansturen op beleid omtrent toegankelijkheid. Als aandachtsgebieden werden voornamelijk genoemd:

- De openbare ruimte en de interne bewustwording in het ruimtelijk domein, bij ver- en nieuwbouw en gebiedsontwikkeling;
- Brede communicatie en bewustwording over toegankelijkheid, zowel binnen de gemeente als buiten in de samenleving.

WAT DOEN WE AL?

De gemeenten zijn dagelijks druk in de weer om te zorgen dat iedere inwoner gebruik kan maken van de openbare ruimte en voorzieningen. Denk bijvoorbeeld aan de groenmedewerkers die overhangende struiken en takken snoeien. Of verkeersinrichters die rateltickers installeren bij de stoplichten en wegbeheerders die kapotte stoeptegels vervangen. De gemeenten zorgen voor blindegeleidelijnen of natuurlijke gidslijnen (zoals bosranden) voor blinde en slechtziende inwoners en bezoekers op diverse plekken in de stad. Samen met organisaties zoals MEE zetten de gemeenten OV-coaches in voor mensen die zelfstandig moeten leren reizen met het openbaar vervoer.

Ook het maatschappelijk domein is voor een groot deel gericht op inwoners die kwetsbaar zijn. Het Wmo-loket regelt bijvoorbeeld dat inwoners die dat nodig hebben huishoudelijke hulp krijgen. Loket Werk en Inkomen zorgt dat inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt worden geholpen bij Werkom, zodat zij een passende baan kunnen vinden. Inwoners met een zorgvraag of behoefte aan ondersteuning kunnen terecht bij de sociale wijkteams. Daarnaast is er een vast ambtelijk aanspreekpunt voor toegankelijkheid om signalen te bundelen en structureel onder ieders aandacht te brengen. Klachten over toegankelijkheid die binnenkomen via het KCC, wijkmanagers of sociale media worden direct doorgezet naar het team dat de klacht snel kan oplossen. Kortom: toegankelijkheid zit verweven in alles dat de gemeenten doen.

Dit neemt niet weg dat we nieuwe signalen van inwoners, organisaties in het veld en raadsfracties, continu in het vizier hebben en houden. Het is een continu proces waarin we ons als gemeenten inzetten om telkens nog meer toegankelijk te zijn. Daarbij nemen we steeds het beleid en de uitvoering onder de loep en stemmen we dit op elkaar af. De afgelopen periode zijn diverse acties ondernomen of in gang gezet om de toegankelijkheid te verbeteren. Ook zien we nog verbeterkansen. Deze acties, ontwikkelingen en verbeterkansen omtrent toegankelijkheid worden hieronder benoemd in deze notitie.

Toetskaarten herinrichtingsprojecten

Wanneer de openbare ruimte wordt heringericht – dus wanneer er dingen gaan veranderen in de inrichting van een straat of gebied – worden plannen uitgebreid getoetst. Ambtenaren vanuit verschillende beleidsterreinen geven hun advies op de plannen, bijvoorbeeld op het gebied van milieu, wegen, bomen of verkeer. Sinds kort is toegankelijkheid opgenomen als integraal onderdeel in deze toetskaarten. Herinrichtingsplannen worden voortaan daardoor getoetst op de toegankelijkheid van de ruimte.

Handboek Inrichting Openbare Ruimte

Beemster en Purmerend werken met het 'Handboek Inrichting Openbare Ruimte' (HIOR). In de HIOR staan hoofdstukken over wegen, parken, speelgelegenheden, wegwerkzaamheden en verkeer, en waaraan moet worden gedacht om te voldoen aan wet- en regelgeving en andere richtlijnen. In de HIOR heeft het thema toegankelijkheid een eigen hoofdstuk gekregen. Het college heeft dit onlangs vastgesteld.

Betrekken van ervaringsdeskundigen

De gemeente vraagt regelmatig advies aan ervaringsdeskundige inwoners over toegankelijkheid. Ervaringsdeskundigen denken dan bijvoorbeeld mee over nieuwe bouwprojecten of geven advies op hoe een straat (niet) moet worden ingericht. Ook bij het schrijven van beleid wordt vaak de mening gevraagd van inwoners. In veel van de hierin genoemde ontwikkelingen zijn of worden ervaringsdeskundigen meegenomen in het proces.

Haltetoegankelijkheid (1)

Goed openbaar vervoer is belangrijk voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte en voorzieningen. Door ov-haltes toegankelijk te maken kunnen inwoners zich gemakkelijk door de gemeente bewegen en zijn plekken goed bereikbaar. De meeste haltes zijn, op een enkele uitzondering na, goed toegankelijk gemaakt voor mensen met een beperking. Ze zijn zo aangepast dat mensen met een beperking optimaal gebruik kunnen maken van de bus.

Enkele haltes zijn nog niet volledig toegankelijk, omdat ze niet direct eenvoudig zijn aan te passen zonder ingrijpende gevolgen. Zoals bijv. bij de haltes aan de Gedempte Where ontbreekt het aan voldoende ruimte en leidt het toegankelijker maken tot forse investeringen. Zodra deze straat wordt heringericht, wordt het toegankelijker maken van de halte opgepakt. Daarnaast heeft het toegankelijker maken van de halte soms ingrijpende gevolgen voor de omgeving. Dit vraagt om een juiste afweging van diverse belangen. Een voorbeeld hiervan is de halte aan de Edisonweg. Om deze halte toegankelijker te maken, dienen we de juiste afweging te maken of en in hoeverre de verbreding van de halte ten koste mag gaan van het aanwezige groen.

Verkiezingen

Het is noodzakelijk dat iedere (meerderjarige) inwoner toegang heeft tot de stembus en dat het stemgeheim hierin gewaarborgd wordt. Voor inwoners met een zicht beperking kan dit een struikelblok zijn. Reguliere stemhokken niet zijn ingericht voor hen om zelfstandig te kunnen stemmen. Veelal moeten mensen met een visuele beperking daarom een begeleider in het stemhokje meenemen of iemand in hun omgeving machtigen om voor hen te stemmen.

Voor de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021 hebben de gemeenten daarom aanvullende faciliteiten aangeschaft waardoor blinde en slechtziende inwoners zelfstandig hun stem konden uitbrengen. Deze bestonden uit: een extra breed stemhokje; een soundbox waarmee de kieslijst auditief kon worden afgespeeld; en een stemmal waarmee de kieslijst in braille kon worden uitgelezen en het stembiljet zelfstandig kon worden ingevuld. Er is zeer positief gereageerd op de facilitering van deze voorzieningen, zowel door inwoners zelf als door de lokale pers. De gemeenten zijn daarom van plan dit voortaan bij elke komende verkiezing te faciliteren.

WAT GAAN WE NOG DOEN?

Digitale toegankelijkheid

Vanaf 1 januari 2022 zijn we een nieuwe gemeente en wordt een nieuwe website gelanceerd. Er wordt hard gewerkt aan een digitaal toegankelijke website waar iedereen, ongeacht beperking, makkelijk de benodigde informatie kan vinden. Een digitaal toegankelijke website is toegankelijk voor iedereen – dus duidelijk, goed leesbaar en makkelijk te navigeren. En automatisch heel gebruiksvriendelijk voor iedereen: we komen snel tot de kern, schrijven duidelijke taal, werken met heldere koppen en tussenkopjes en plaatsen alle informatie liefst op de websitepagina.

Openbaar toilet stadscentrum Purmerend

In het centrum van Purmerend wordt binnenkort een algeheel toegankelijke toiletvoorziening (MIVA) geplaatst. In de aanbesteding van de toiletvoorziening zijn er verschillende eisen

gesteld om het gebruik voor eenieder mogelijk te maken, zoals bijvoorbeeld rolstoeltoegankelijk en handsfree bediening.

Gehandicaptenritten en blindegeleideroutes

De gemeenten krijgen veel signalen over de gehandicaptenritten en blindegeleideroutes (of het ontbreken daarvan) in Purmerend en Beemster. Juist deze voorzieningen zijn belangrijk voor de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor bijvoorbeeld blinden en slechtzienden of mensen in een rolstoel. De gemeenten willen daarom een onderzoek uitvoeren:

1. Enerzijds zal in beeld moeten worden gebracht wat er op dit moment in de gemeenten ligt aan gehandicaptenritten en blindegeleideroutes. Er is momenteel namelijk geen overzicht van de bestaande inritten en routes.
2. Anderzijds moet samen met de doelgroepen – bijvoorbeeld in samenwerking met burgerplatform Totaal Toegankelijk Purmerend en andere inwoners – worden geïnventariseerd wat aanvullend moet worden aangelegd aan afritten en routes. Daarbij moet gelijktijdig door experts van verschillende beleidsterreinen beoordeeld worden of dat overal ook mogelijk is.

Haltetoegankelijkheid (2)

De gemeenten Purmerend en Beemster maken deel uit van de Vervoerregio Amsterdam (VRA), die al enige tijd hard aan de weg timmert om de haltetoegankelijkheid in onze regio te verbeteren. VRA investeert in het toegankelijk maken van haltes voor reizigers met een motorische en/of een visuele beperking. In het Uitvoeringsprogramma Inclusieve Mobiliteit heeft de VRA vastgelegd dat de komende jaren haltes toegankelijker, reisinformatie begrijpelijker en OV-coaches meer mensen met een beperking helpen zelfstandig de bus, tram of trein te pakken. Een volgende stap is om de haltes, die nog niet optimaal zijn ingericht voor mensen met een beperking, te onderzoeken op wat er moet gebeuren om die haltes te verbeteren. De resultaten die hier uit komen, kunnen mogelijk worden medegefinancierd door de VRA.

Inclusief sportaanbod

De gemeenten en Spurd willen in het kader van toegankelijkheid het inclusieve sportaanbod uitbreiden. Zo kunnen inwoners met een beperking kiezen uit een breder en diverser scala aan sportactiviteiten. Er wordt gewerkt aan verschillende projecten in diverse samenwerkingsverbanden, zoals g-honkbal¹, voetbaltoernooien en clinics op het speciaal onderwijs², zorgzwevles voor kinderen met een beperking, Parkinson boksen en sporttassen voor minimagezinnen. Hiermee wordt een brede doelgroep bediend: zoals inwoners met een chronische, fysieke, verstandelijke of neurodiverse beperking, inwoners uit anderszins kwetsbare doelgroepen zoals anderstalige- of LHBTI-inwoners of inwoners uit minimahuishoudens.

Spurd en de gemeenten werken samen met een groot aantal (lokale) maatschappelijke partners, zoals de Prinsenstichting, Stichting Odion, MEE, Clup Welzijn, fysiotherapeuten, het Dijklander Ziekenhuis, het onderwijs, verenigingen en sportaanbieders, Stichting Special Forces en Stichting Life Goals. Er wordt gewerkt aan verdere ontwikkeling en uitbreiding van deze projecten.

¹ “G-honkbal, een aangepaste vorm van honkbal en/of softbal, is een zeer geschikte sport voor mensen met een (verstandelijke) beperking. Er wordt rekening gehouden met de individuele mogelijkheden, vaardigheden en wensen van de sporters.” Bron: website Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond (KNBSB): [G-Honkbal | KNBSB](#)

² De clinics op het speciaal onderwijs zijn bedoeld om kinderen in contact te laten komen met verschillende vormen van (soms aangepast) sporten.

Sportaccommodaties

Sinds december 2020 is een projectgroep bestaande uit medewerkers van de Sportraad, Stichting Spurd en gemeenten begonnen met een onderzoek naar de toegankelijkheid van de sportverenigingen in Purmerend en Beemster. Uit deze inventarisaties zijn onder andere aanbevelingen op het gebied van toegankelijkheid gekomen. Deze uitkomsten zijn met de sportverenigingen gedeeld. De gemeenten willen hen in het verbeteren van de toegankelijkheid graag, waar mogelijk, helpen.

Opvallend is het gebrek aan bewegwijzering op en rond de sportaccommodaties. Bijvoorbeeld pictogrammen en symbolen op bordjes om zo mensen de weg te wijzen over het terrein. Daarnaast is bij een aantal verenigingen, waar drempels bij de ingang liggen, geen hellingen aanwezig. De gemeenten willen hierin graag helpen een passende oplossing te bedenken door middel van kleine en gemakkelijke aanpassingen. Zo worden de uitgangen toegankelijker. Een aantal verenigingen heeft op de 1^e verdieping publieke voorzieningen zoals een kantine, maar gebrek aan een lift naar die verdieping. Op deze accommodaties moet verder worden onderzocht wat mogelijke oplossingen hiervoor zijn.

Welzijnsaccommodaties

Net als de sportaccommodaties zijn ook de welzijnsaccommodaties in Purmerend en Beemster onder de loep genomen. De gemeenten zijn samen met Clup Welzijn een onderzoek begonnen naar de toegankelijkheid van welzijnsaccommodaties. Het gaat daarbij om locaties zoals het Kinderparadijs, de jongerencentra en de panden waar de sociale wijkteams werken. Ook hier is gekeken hoe fysiek toegankelijk de locaties zijn, door bijvoorbeeld te kijken naar gehandicaptoiletten, toegankelijkheid van de (nood)uitgangen, parkeerplaatsen, drempels en verlichting.

Over het algemeen zijn de meeste welzijnsaccommodaties goed toegankelijk. De meeste locaties beschikken over een gehandicaptoilet, hebben geringe/lage drempels en ingangen die goed vindbaar zijn. Er zijn ook knelpunten geconstateerd. Sommige knelpunten zijn gemakkelijk en snel op te lossen, die acties zijn al uitgezet en uitgevoerd. Dit gebeurt in deze gevallen vanuit de eigen begroting van Clup Welzijn. Verder wordt – waar relevant – het gesprek aangegaan met eigenaren van de panden, om met hen naar oplossingen te zoeken en om bewustzijn te creëren. Er zijn ook knelpunten gevonden die complexer van aard zijn. Hiervoor is aanvullend onderzoek nodig is om te bepalen wat de problemen zijn, hoe deze mogelijk opgelost kunnen worden, en welke kosten daaraan verbonden zijn:

- Onderzoek naar eventuele aanleg van gehandicaptoiletten, op diverse locaties waar die nu ontbreken.
- Onderzoek naar het wegnemen van geconstateerde belemmeringen in gebouwen, zoals hoge drempels, betere verlichting en toegankelijke bewegwijzering.
- Onderzoek naar het realiseren van veiligere situaties: nooduitgangen voldoen aan wet- en regelgeving, maar kunnen in sommige gebouwen mogelijk verbeterd worden door drempels te verlagen.
- Onderzoek naar de mogelijkheid van verbeteren van trap en lift: deze combinatie vinden we in één specifiek gebouw en beide voorzieningen zijn daar volgens veel bezoekers niet ideaal.
- Onderzoek naar de mogelijkheden een lift te plaatsen: in één accommodatie is er wel een trap naar de 1e verdieping, maar ontbreekt een lift, waardoor niet iedereen die verdieping kan bereiken.

Deze inventarisatie dient te leiden tot verbeteringen voor nóg toegankelijker en veiligere welzijnsaccommodaties.

WAT VERDIENT NOG VERBETERING?

Bewustwording

Interne bewustwording. Binnen de hele gemeentelijke organisatie zijn gesprekken op gang gekomen over toegankelijkheid. Medewerkers raken steeds meer van bewust dat het beter kan en moet, en wat zij in hun eigen werkveld kunnen doen om dit te bereiken. Daarnaast is een interne campagne gestart over schrijven in duidelijke taal.

Externe bewustwording. De gemeenten spreken ook over toegankelijkheid met organisaties uit de stad en dorpen. Bijvoorbeeld over wat zij doen om inwoners met een beperking te ondersteunen, of wat zij nog beter kunnen doen om toegankelijker te zijn. Zo zijn er gesprekken gestart met de wijkteams en met ondernemers in de binnenstad. De gemeenten proberen toegankelijkheid hiermee ook buiten in de samenleving op de kaart te zetten.

Activiteiten. In het voorjaar van 2022 zijn de gemeenten van plan om een regionale bewustwordingscampagne op het thema laaggeletterdheid te organiseren. Dit gebeurt in het kader van het onlangs vastgesteld regionaal plan basisvaardigheden. De campagne wordt door Bibliotheek Waterland uitgevoerd in de (nieuwe) gemeente Purmerend.

Kansen. Het thema laaggeletterdheid kent raakvlakken met het thema toegankelijkheid, maar dekt nog niet de volledige lading van het brede thema toegankelijkheid. De campagne voor laaggeletterdheid biedt als springplank goede kansen voor inzicht in het belang van een goede toegankelijkheid.

Om het belang en de aandacht voor een goede *algehele* toegankelijkheid te vergroten, wordt aanbevolen om een bewustwordingscampagne in te zetten op het thema toegankelijkheid in meest brede zin. Hiermee dient toegankelijkheid bij zowel de gemeentelijke organisatie als de maatschappelijke netwerkorganisaties de aandacht te krijgen die het verdient. Met een grotere bewustwording creëren we meer draagvlak en organisatiekracht om samen te komen tot een nog meer toegankelijke (nieuwe) gemeente.

VOORSTEL

Uw mening te vormen over de genoemde aandachtspunten en voorstellen in de notitie 'Voorstellen voor een toegankelijker Purmerend en Beemster'. Met uw inbreng leggen wij in 2022 een uitwerking van een voorstel met denkrichtingen ter voorbereiding op de kadernota voor aan de nieuwe gemeenteraad. Een nader uit te werken voorstel met de precieze invulling wordt op basis van de besluitvorming van de kadernota medio 2022 aan de nieuwe gemeenteraad voorgelegd.